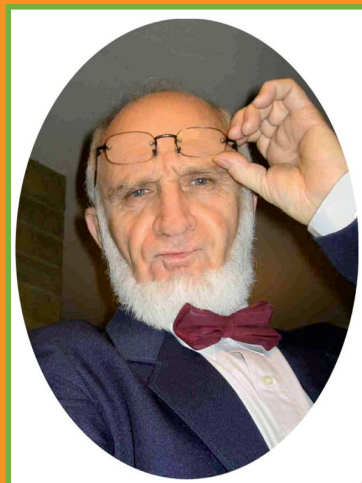

mgr inż. Grzegorz Mendyka

Śląskie Towarzystwo Genealogiczne we Wrocławiu

gmendyka@wp.pl

Grzegorz Kazimierz Mendyka urodził się w 1944 roku w Żychlewie (Wielkopolska). Jest absolwentem I Liceum im. Adama Asnyka w Kaliszu (1962), w latach 1955–1961 uczeń Szkoły Muzycznej w Kaliszu (wiolonczela, fortepian), z zawodu mgr inż. chemik po Politechnice Wrocławskiej, długoletni pracownik Zakładów Elektronicznych ELWRO i Instytutu Komputerowych Systemów Automatyki i Pomiarów we Wrocławiu. Po ojcu odziedziczył zamiłowanie do kronikarstwa i genealogii, które z czasem stało się jego prawdziwą pasją. Prezes Śląskiego Towarzystwa Genealogicznego z siedzibą we Wrocławiu. Autor artykułów o genealogii w biuletynie „Asnykowiec” (14/2004, 15/2005).

Genealogia jako pasjonująca aktywność seniorów

Streszczenie: Przedstawiono genealogię i kronikarstwo jako alternatywy pasjonackiej aktywności seniorów prowadzące do wzmacniania więzi międzypokoleniowej, poszerzania i odnawiania kontaktów rodzinnych, otwarcia na Świat oraz szanse na pozostawienie po sobie trwałego śladu w formie opracowań i drzew genealogicznych oraz kronik rodzinnych.

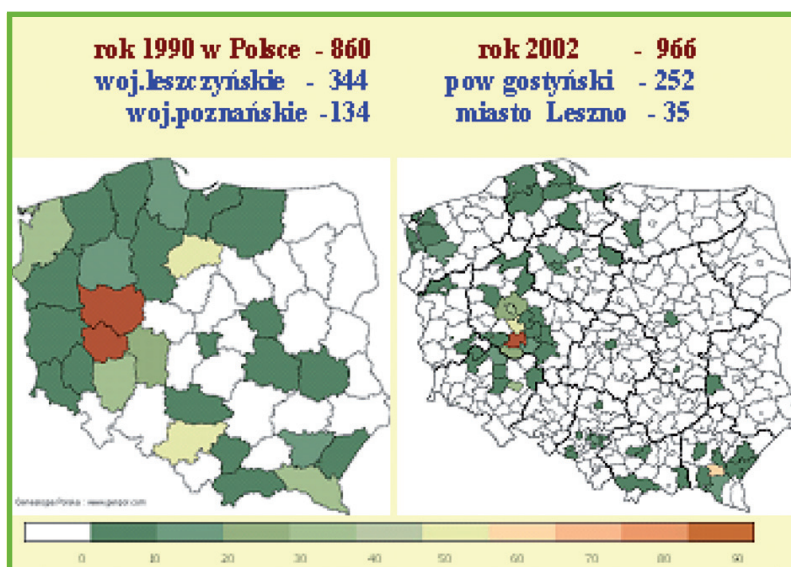
Słowa kluczowe: genealogia, drzewo genealogiczne, kronikarstwo, senior.

Od wielu lat popularyzuję genealogię w społeczeństwie, szczególnie wśród seniorów, jako zachętę do zainteresowania się rodowodem własnej rodziny. Senior *a priori* i z definicji posiada największą wiedzę o rodzinie i przodkach. Jest predestynowany do uświadamiania młodzieży (potomnym) ich tożsamości rodowej i regionalnej. Podejmując własne badania genealogiczne w rodzinie, ma szansę na pogłębienie, a częstokroć wręcz wznowienie więzi rodzinnych, integrację międzypokole-

niową i przekazywanie krewnym i potomkom wiedzy o dziejach przodków, regionu ich pochodzenia, historii.

Odnajdowanie swojej tożsamości niesie walory wzmacniania więzi międzyludzkich, poznawcze i zdecydowanie patriotyczne.

Jednym z najbardziej, jak obserwuję, spektakularnych działań dla popularyzacji genealogii jest prezentacja multimedialna pt. *Genealogiczne peregrynacje z NAZWISKIEM* (tytuł alternatywny – podtytuł *Każdy może zostać genealogiem własnej rodziny*). Interaktywny wykład – prezentacja obrazuje słuchaczom: podstawy genealogii, jak rozpocząć własne poszukiwania swoich przodków, drzewa genealogiczne, etymologię nazwisk i ich rozmieszczenie w Polsce i świecie oraz możliwości genealogicznych poszukiwań w Internecie. W toku prezentacji uczestnicy mają możliwość osobistego odszukania swojego nazwiska w 10-tomowym *Słowniku nazwisk współcześnie w Polsce używanych*¹⁾ autorstwa profesora Kazimierza Rymuta. Słownik ten zawiera ponad 300 000 nazwisk występujących w Polsce w roku 1990 (dane wg PESEL). Słuchacz poznaje nie tylko licznosc występowania jego nazwiska

Rys. 1. Przykładowe rozmieszczenie nazwiska Mendyka w Polsce w latach 1990 i 2002

Źródło: Opracowanie własne²⁾.

¹⁾ K. Rymut, *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. 1–10, Kraków 1994.

²⁾ Opracowanie własne, w oparciu o: *Serwis heraldyczny Ośrodka Dokumentacji Wychodźstwa Polskiego w Pułtusku*, <http://www.herby.com.pl>, dostęp: 27.10.2010; K. Rymut (red.), *SŁOWNIK NAZWISK używanych w Polsce na początku XXI wieku*, wersja płytowa GenPolCD001, Kraków – Warszawa 2003–2005, a także z wykorzystaniem narzędzi – skryptu z portalu *Genpol* T. Nitscha, <http://www.genpol.com>, dostęp 27.10.2010, mapki: <http://www.genpol.com/module-Mapa.htm>, dostęp: 27.10.2010.

w poszczególnych województwach (i ogółem w Polsce), ale również ciekawą informację o różnorodnych jego odmianach.

W dalszej części prezentacji poznaje możliwości uzyskania innych, aktualizowanych danych o rozmieszczeniu jego nazwiska (w roku 2002 i aktualnie), co pozwala na ocenę zmian liczności osób je noszących (rys. 1).

Takie obserwacje prowokują, czy wręcz zmuszają, do refleksji na temat dynamiki rozwoju społeczności o *moim nazwisku*, a więc i mojej rodziny, dalszej, ale też i tej najbliższej. Wskazanie możliwości poznania rozmieszczenia nazwiska własnego także w innych krajach rozbudza naturalną chęć bliższego poznania tych *zagranicznych* ludzi nazywających się tak samo jak ja. A generalnie powoduje zaintrygowanie Internetem jako narzędziem do otwarcia się na Świat. Pokazuje praktyczne korzyści z umiejętności posługiwania się komputerem i Internetem – nabyte już lub poznawane właśnie na innych zajęciach projektu *@ktywny Senior*.

Seniorzy zdobywają wspaniałe twórcze hobby, możliwość i szansę nawiązania kontaktu z młodszymi pokoleniami i więzi z rozproszoną po świecie rodziną. Odnalezienie w listach pasażerskich³⁾ dawnej emigracji zarobkowej do USA – przodków dzisiejszej Polonii amerykańskiej, daje możliwość nawiązania internetowych kontaktów rodzinnych z ich potomkami. Pomocna jest także strona <http://familysearch.org>⁴⁾ z bazą mormońskich metryk.

Prezentowana i proponowana seniorowi genealogiczna „zabawa” stawia przed nim szansę na pozostawienie po sobie śladu, pamiątki dla potomnych, spuścizny rodowej w postaci opracowań genealogicznych i kronikarskich.

Jako przykład pokazuję jedną z wielu kronik mojego Ojca – *Księgę V Rodziny Ziemińskich z Krobi 1867–1967*⁵⁾ oraz cytuję słowa z *Księgi I – Węzeł krwi*⁶⁾:

Wydarzenia związane z moją drogą życia pragnę utrwalić dla moich spadkobierców. Nie pozostawiam żadnego majątku, dlatego choć te drobne epizody utrwalone w tych księgach będą śladem przodków naszej rodziny... Jest to próba uratowania od zapomnienia faktów i wydarzeń, która została podjęta w 1925 roku...

W gromadzeniu dokumentów – wy dzieci i wnukowie powinniście wziąć udział...

Bądźcie wytrwali, aby rozpoczęte dzieło mego życia nie zostało zaprzepaszczone.

Ilustracją działań genealogiczno-kronikarskich i przede wszystkim integracji rodziny pokazuję własnoręcznie przygotowywany i drukowany (komputerowo) biuletyn rodzinny.

Biuletyn (gazetkę rodzinną) można współredagować z innymi członkami rodziny, a następnie rozprowadzać wśród bardziej i mniej zainteresowanych; szcze-

³⁾ *Listy pasażerskie emigrantów do Nowego Jorku* – port Ellis Island: <http://ellisland.org>, dostęp: 27.10.2010.

⁴⁾ Wyszukiwarka nazwisk w bazie mormońskich metryk: <http://familysearch.org>, dostęp: 27.10.2010.

⁵⁾ W. Mendyka, *Księga V Rodziny Ziemińskich z Krobi 1867–1967*, (dzieło niepublikowane).

⁶⁾ W. Mendyka, *Księga I – Węzeł krwi. Kronika rodziny Władysława Mendyki* (dzieło niepublikowane).

Rys. 2. Przykład gazetki – biuletynu rodzinnego⁷⁾

Źródło: opracowanie własne.

gólnie ci mniej zainteresowani, czytając najnowszy biuletyn z aktualnymi i bieżącymi wiadomościami o krewnych, z czasem mogą nabierać zainteresowania sprawami szeroko rozumianej Rodziny.

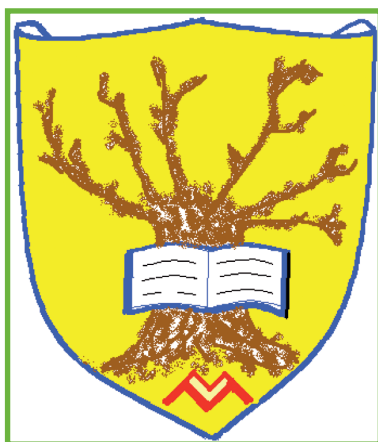
Dla seniorów taka gazetka może się okazać jedyną możliwością kontaktu z bliskimi (choć czasami okazują się niestety *dalekimi*...). Szczególnie że w obecnej dobie młodzieżowego(!) skracania wszelkich rozmów, listów i kontaktów do niemalże sms-owych skrótów, pokolenie seniorów wręcz traci często możliwość porozumienia i *dogadania się z młodymi*.

Podjęcie badań genealogicznych bardzo często prowadzi do pomysłów organizowania spotkań i zjazdów rodzinnych – rodowych, na których młodzież ze zdumieniem dowiaduje się od seniorów, że komputer może służyć nie tylko do gier, ale też do kontaktu z krewnymi. Zjazdy rodzinne to najlepsze pole do przełamywania

⁷⁾ G. Mendyka, *Biuletyn Rodzinny Rodu Mendyków* (wydanie rodzinne, niepublikowane), Wrocław 2001, Nr 1.

barier międzypokoleniowych, budowania więzi rodzinnych i społecznych. Organizatorzy zjazdu (najbardziej energiczni) mają szansę wciągnąć do przygotowań wszystkie pokolenia rodziny bliższej i dalszej, ale szczególnie wskazane jest angażowanie seniorów, którzy z racji swego doświadczenia życiowego mogą wnieść wiele dobrych pomysłów, zaś ich swoboda czasowa pozwala na realizację tych przedzjazdowych (i nie tylko) idei. Poza oczywistymi walorami ponownego spotkania znanych i bliskich osób jest też okazja poznania, często pierwszego, tych zupełnie nieznanymi, np. nowych współmałżonków, młodzieży i innych.

Na zjazd można przygotować rodzinne i rodowe emblematy integrujące: flagi, herby rodowe (bywa, że specjalnie wymyślone, zaprojektowane i wykonane z okazji zjazdu), odznaki i inne ciekawe gadzety. Oto herb rodowy wymyślony i zaprojektowany z okazji I Zjazdu Rodowego w roku 1978.

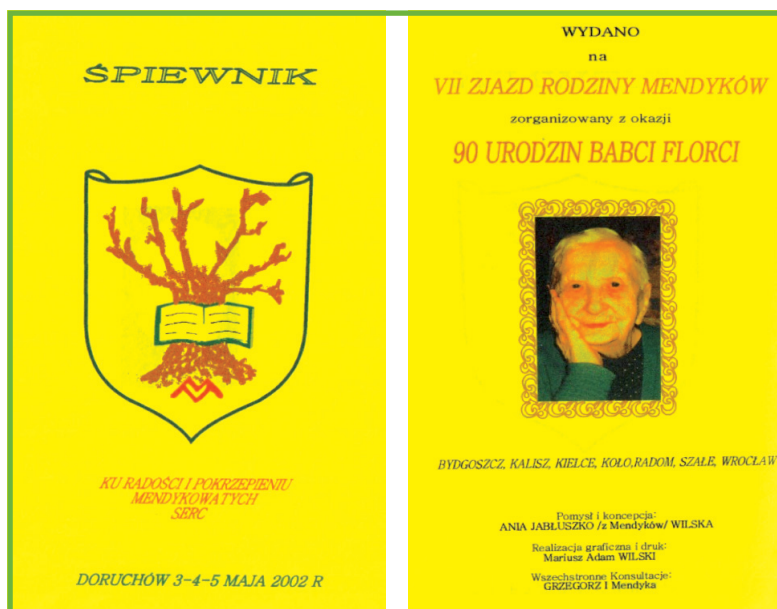

Rys. 3. Herb własny DZINEK⁸⁾

Źródło: opracowanie własne.

Mecze międzypokoleniowe i międzyrodzinne (gałęzie rodu) to kolejna zabawa – integracja. Bardzo dobrym pomysłem zjazdowym o trwałej wartości jest wydrukowanie zjazdowego śpiewnika, gdzie można umieszczać, oprócz ogólnie lubianych i znanych, piosenki specjalnie układane przed i podczas zjazdów. Takie wymyślanie piosenek (np. o kolejnych uczestnikach) uwielbiają szczególnie pokolenia najmłodsze. I nie ma lepszej integracji międzypokoleniowej, jak wspólne śpiewanie tych piosenek przy ognisku (rys. 4).

⁸⁾ Projekt i opracowanie własne Grzegorza Mendiya, Wrocław – Kalisz 1978. Więcej o herbie w artykule *Herbu własnego*, „Asnykowiec” Biuletyn Stowarzyszenia Wychowanków Gimnazjum i Liceum im. Adama Asnyka w Kaliszu, Grudzień 2005, nr 15, s. 69–71.

Rys. 4. Przykład rodzinnego śpiewnika (np. zjazdowego)⁹⁾

Źródło: opracowanie własne.

Cenną rolę spełnia i dużo zabawy daje rozpisana podczas zjazdu *Genealogiczna ankieta rodzinna* (Załącznik), sprawdzająca znajomość powiązań rodzinnych pomiędzy dziadkami, dziećmi i wnukami itd. Wspólne wypełnianie takiej ankiety przez np. wnuczkę, jej rodziców i dziadków pozwala seniorom w zabawowy sposób przekazywać swoją wiedzę genealogiczną kolejnym pokoleniom i cieszyć się wspólną zabawą, radością przebywania i wzmacniania więzi. Ta sama ankieta powtórzona za kilka lat, na kolejnym zjeździe, pozwala obserwować postępy wiedzy genealogicznej rodziny.

Zjazdy mogą – i powinny też być – głównym terenem prezentacji wyników poszukiwań i badań przez genealogów rodzinnych. Przede wszystkim warto pokazywać genealogiczne drzewa wydrukowane w formie dużego plakatu lub jako baner/transparent. Przygotowanie takiego drzewa, poszukiwania i badania informacji o przodkach to wspaniałe zajęcie bardzo aktywujące seniora na długie zimowe (i nie tylko zimowe) wieczory.

Tytułem zakończenia przedstawiam przesłany przez jedną z uczestniczek warsztatów – co prawda nienależącą do grona senierek, lecz dzięki prowadzonym poszukiwaniom nawiązującą z nimi więzi – list, a w nim *życiowe postscriptum*:

⁹⁾ *Śpiewnik*, wydany zbiorowym wysiłkiem Rodu Mendyków na VII ZJAZD w Doruchowie, (materiał niepublikowany), Doruchów 2002.

„Muszę się pochwalić, że z drzewem idzie mi nieźle – przy okazji Wszystkich Świętych obleciałam wszystkie cmentarze z zeszytem w ręku spisując daty urodzin i śmierci przodków. Cała rodzina patrzyła na mnie jak na wariatkę, ale po pewnym czasie sami ulegli szaleństwu. Po powrocie do domu wszyscy wspominając i przekrzykując się wzajemnie doprowadzili mnie do zgromadzenia w drzewie 181 osób w 5 pokoleniach. Ponadto odwiedziłam wspomnianą przeze mnie nielubianą ciotkę, która okazała się nie taka zła i posłużyła cenną informacją na temat prapradziadków”.

Bibliografia:

- Genpol, portal genealogiczny T. Nitscha, <http://www.genpol.com>, dostęp: 27.10.2010.
- Herbu własnego, „Asnykowiec” Biuletyn Stowarzyszenia Wychowanków Gimnazjum i Liceum im. A. dama Asnyka w Kaliszu, Grudzień 2005, nr 15.
- Listy pasażerskie emigrantów do Nowego Jorku – port Ellis Island, <http://ellisland.org>, dostęp: 27.10.2010.
- Mendyka G., *Biuletyn Rodzinny Rodu Mendyków* (wydanie rodzinne, niepublikowane), Wrocław 2001, nr 1.
- Mendyka W., *Księga I – Węzeł krwi. Kronika rodziny Władysława Mendyki* (dzieło niepublikowane).
- Mendyka W., *Księga V Rodziny Ziemińskich z Krobi 1867–1967* (dzieło niepublikowane).
- Nowaczyk M., *Poszukiwanie przodków. Genealogia dla każdego*, Warszawa 2005.
- Rymut K. (red.), *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. 1–10, Kraków 1994.
- Rymut K. (red.), *SŁOWNIK NAZWISK używanych w Polsce na początku XXI wieku*, wersja płytowa GenPolCD001, Kraków – Warszawa 2003–2005.
- Serwis Heraldyczny Ośrodka Dokumentacji Wychodźstwa Polskiego w Pułtusku <http://www.herby.com.pl>, dostęp: 27.10.2010.
- Śpiewnik, wydany zbiorowym wysiłkiem Rodu Mendyków na VII ZJAZD w Doruchowie, (dzieło niepublikowane), Doruchów 2002.
- Wyszukiwarka nazwisk w bazie mormońskich metryk: <http://familysearch.org>, dostęp: 27.10.2010.

Załącznik do artykułu: Ankieta genealogiczna opracowana przez autora

ANKIETKA GENEALOGICZNA

-----// dla celów WYŁĄCZNIE genealogicznych!! \-----

Proszę wpisz czytelnie – i mocno – KALKA!! – to co wiesz albo zapytaj Mamę, Tatę, dziecię lub kogokolwiek w pobliżu kto mógłby Ci powiedzieć!!

1. Moje imiona I, II,

III:, pseudo

/> tu możesz zapytać mamę – ważne dla horoskopu

Urodzony/a:

Data godz. w

Jestem pokolenia II III IV V – zakreśl kółkiem – dla ułatwienia: Florcia = I pokolenie

2. Podaj niżej imiona I, II, III?/ datę urodzenia/ miejsce ur.
 - Ojca / /
 / /
 - Matki / /
 / /
3. Moi dziadkowie: imię – nazwisko / data urodzenia / miejsce urodzenia
 - dziadek po mieczu / /
 - babcia po mieczu / /
 z domu:
 - dziadek po kądzieli / /
 - babcia po kądzieli / /
 z domu:
 - pradiadkowie po mieczu:
 - pradiadkowie po kądzieli:

4. Mój mąż / żona: / imiona:
 !/ /
 - jej/jego rodzice /
 - jej/jego dziadkowie /
 - jej/jego pradiadkowie /
5. Podaj swoich Dzieci: – imiona – data urodzenia – godz. – miejsce. Inne/ chrzest, ślub itd. / – i wnuków
 1) / / /
 2) / / /
 3) / / /
 4) / / /
 5) / / /
 6) / / /
 7) / / /
6. Opisz rodzeństwo Matki i Ojca: / imię, nazwisko, urodzenie, daty, miejsca, itp. /
 - - -
 Małżonek
 - - -

- - " -

 - - " -

 - - " -

 - - " -

7. Moja KARIERA / daty!/
 -
 Przedszkole epizody
- Szkoły
- praca, zawody / miłośnych nie wymieniać !!/, awanse, emeryturka

8. Moje życie rodzinne:
 - chrzest/chrzestni
 /
 - I Komunia

 - I zaręczyny
 I x
 - ślub w godz. świadkowie
9. Moje >ważne<
 - wydarzenia od ostatniego ZJAZDU / 1991 – Karłów
 /
 - "" - w II tysiącleciu – do
 31.12.2000
 - "" - w III tysiącleciu – od
 01.01.2001
 - postanawiam – ślubuję sobie: „zacząć” = podkreśl, „przestać” = skreśl
 >palić<...>pić<...>dobro czynić<...>grzeszyć<...>czytać<...>nie czytać
 xxx<
 >uczyć się języków<...>kłamać<...>nie kłamać<...inne:
 - co ostatnio zmieniło/a/m: /podkreślić, skreślić, dopisać
 /
 >posadę<...>image<...>auto<...>zainteresowania<...>mieszkanie<...
 >dim<...>orientację: polit. – xxx – Straciłem<.....

10. Napiszę wreszcie >co ja myślę< o BIULETYN-owaniu Rodzinnym i całej zabawie.
11. W genealogię, poszukiwanie korzeni i więzy RODOWE /-podkreśl-skreśl-dopisz/:
- a – kontynuować / jak
...../
 - b – dać sobie święty spokój
 - c – nie zawracać Ludziom głowy
 - d – inne propozycje
 - e – co ja o tym myślę
12. Coś jeszcze dopiszesz
???
- /możesz zapisać całą drugą – verte – stronę/

Jeżeli chcesz uwiecznić swój AUTOGRAF
Dla przyszłych pokoleń to złóż go TU: